

Réthy István novellái

Tangóharmonika

Az idős úr egy kicsi, Balaton-felvidéki faluban élt. Az a falu arról volt nevezetes, hogy egy utcája volt, így hát mindenki a főutcán lakott; négy kihasználatlan közösségi háza volt, és egy patakja, amelyik nem a halastóba folyt befelé, hanem onnan iramlott kifelé úgy, hogy se hal, se rák fogni, sütni, megenni. Az idős úr nyugdíjas volt, és arról híres, hogy negyvenhét éven át egyetlenegy szakmája volt, címzetes, egyetlenegy munkahelye; és még arról, hogy fiatalabb korában minden hangszert megszólaltatott; pengetett hegedűt, gitárt, nagybőgőt, ült cimbalom előtt, zörgetett cintányért. Mondom, minden hangszert megszólaltatott, de egyiket se tudott játszani, csak szeretett volna.

Egyszer, egy szép nap, idén tavasszal, átsétált a háziorvosához a szomszéd faluba, ámde nem azért, mintha fájt volna a feje vagy másvalamije, hanem csak úgy, nézelődni, mert meghallotta, hogy tengerre s aztán óceánra készül az orvos egy vitorlással. Majdnem barátok voltak, tegeződtek, megengedte hát a doki, hadd nézelődjék az idős úr. Simogassa az árbocokat, a kormánykereket, a köteleket, mint óvodás az óvó néni arcát szeretetből, s hadd kukkantson be a kajütbe. Úgy volt. Simogatta az idős úr az árbocokat, a kormánykereket, a köteleket, és bekukkantott a kajütbe. Az orvos beszélt, magyarázott arról, hogy honnan indul el a hajóval, mely tengereken hasogat majd, hol köt ki, honnan vág át az Atlantira, és elmondta azt is, hogy nem fél, egyes-egyedül nyes neki a vizeknek. Az idős úr meghallgatta az orvost, aztán lelépett a hajóról, s egy kicsit körbenézett a garázsban. Hajótartozékok voltak ott is mindenütt, meg valami egyebek. Itt egy kötélhágcsó, ott egy összecsomagolt vitorlavászon, egy használt kormánykerék, egy rozsdás horgony, egy horgászbot és, ni: amott egy tangóharmonika táskátlan, takarótlan, kicsit szétlöttyenve. Az idős úr sohase mondott le arról, hogy hangszert fog a kezébe, s hogy muzsikál. Hát akkor most itt az idő, nem a víz, erre gondolt hirtelen, és ezzel a gondolattal fordult az orvoshoz, aki épp az ételekről s az italokról magyarázott, amelyeket felpakol majd a hosszú vízi útra.

– Ezt a harmonikát magaddal viszed? – kérdezte az idős úr.

– Azt nem. Egyébként nem is az enyém, hanem a nagyobbik fiamé. Ő rakta oda le évekkkel ezelőtt, amikor egyetemre ment, s azóta se emelte fel onnan senki – mondta az orvos. – Téged tán érdekel ama vacak?

Az idős úr hazavitte a tangóharmonikát. Ölben vitte, mert folyt szét. Alul is, felül is lógott a rögzítője. Otthon, persze, a hangszer köré gyült

a család: az idős, nyugdíjas feleség, a két mérnök fiú, a tanárnő meny, a három unoka, akik közül a legkisebbik volt a legaranyosabb, s nem csak azért, mert már jól focizott, hanem azért is, mert örökké hamisan (akarrattal?) illesztette megszólalásaiba az édes-savanyú, a fehér-fekete, a vidám-szomorú, a jó illatú-büdös meg a puha-kemény párok valamelyik tagját. Nos, hát mindenki ránézett a hangszerre, mosolygott, legyintett, aztán pedig otthagya, ahol találta.

Az idős úr a kicsi szobájába vitte a harmonikát; ott porolgatta porszívóval, pókhálózgatta piciny tollseprűvel, dédelgette szívvel-szemmel anynyira, hogy már-már nevet adott neki. Ott látta meg, hogy hiányzik róla a feketék közül két billentyű. Sebaj, nem baj! – mosolygott, és kacsintott az öreg, aztán a garázsból a kicsi szobába rittyentett szerszámot, lécet, festéket, ragasztót úgy, hogy pótolta a hiányt, és úgy is, hogy megigazította a rögzítő pántokat alul s felül.

Két napig nem nyúlt a hangszerhez. Nem mert hozzányúlni. Tartott a hangjától, s attól is, hogy felsül vele az övéi előtt, mert nem lesz képes megtanulni egyetlen dallamot se autodidakta. A harmadik nap aztán a vállára akasztotta a tangóharmonikát. Széthúzta, összetaszította. Széthúzta, összetaszította, s megint. Levegőztette. Billentyűhöz nem nyúlt még. Filozofált valameddig. Arra gondolt, hogy vajon mindenkinek és mindig sikerül előteremtenie azzal, ami van, azt, ami nincs, csak neki nem? Megnyomott egy fehér billentyűt jobb oldalt, középen, s jött a hang, névtelen. Aztán megnyomta mindenik billentyűt, a fehéreket s a feketéket is, erre mindenik küldött hangot oda, a kicsi szobába szépen, csendesén. Attól kezdve ott gyakorolt az idős úr naponta reggeltől estig. Azt igyekezett előcsalogatni, hogy deres már a határ. Énekelt, miközben billentyűzött, s hallotta, hogy nem talál az ő hangja a harmonikáéval. Ismételt. Többször, újra s újra. Na de rászólt a család: uram, édesem, apu, tata, nem hagysz minket pihenni, zavarsz a muzsikáddal. Megértette. Kiment a garázsba harmonikázni. Oda meg a szomszédjai szóltak át, hogy hát izé. Sebaj! Ott volt még a nagy gyümölcsöskert végében a földút. A földút mentén az akácerdő. Na de! Onnan a fácányúkok menekültek a deres már a határ hangjára.

Éjjelizeneként szólaltatta meg az idős úr a nótát a felesége ablaka alatt. A feleség nem gyújtott lámpát. Nem nyitott ablakot. Nem küldött pusztit. Csak annyit mondott, hogy édes uram, elment az eszed újra. A fiúk hallották a nótát. Párnát szorítottak a fejükre, s ennyi. A meny semmit se hallott. Az unoka, a legaranyosabb, ijedten ugrott ki az ágyból, és cuppant az udvarra.

– Na, milyen volt a nóta, kicsi unokám? – kérdezte tőle a nagyapja. Azt akarta mondani a kislegény, hogy illatos volt, ehelyett azt sikerült kimondania, hogy бүdös.

Az idős úr hazavitte a hangszeret a házi orvosnak. Megköszönte szépen, azonkívül pedig azt kívánta neki, hogy szerencsés szelek fújjanak majd a tengereken.

Mellehúsa raktárból

Az idős tanárnő s az idős mérnök a kicsinél is kisebb falu százesztendős, repedezett, ám büszke parasztházának konyhájában volt kedden vagy talán szerdán délelőtt kilenc óra tájt. Kint, az udvaron s az utcán, nyugodalmatlan csend honolt, de nem töretlen, mert a szomszéd kakasa bele-bele kukorékol. Bent, a konyhában, az idős tanárnő kézzel mosogatott, azért kézzel, mert holmi alig mosatlanért nem szokott, nem is akart gépet indítani. A csillogó-villogó fényes kagylónak támaszkodott enyhén, s a dereka okán egyszer-kétszer feljajdult. Az idős mérnök pasztás tollal meg egy kistenyérnyi fehér papírral huppant párnázott székére az asztal elé, s jegyzetelt. Bevásárolni készült a szomszéd kisváros nagyboltjába. Az idős tanárnő úgy, ahogyan a habos vizet lecsepegtette az edényekre s az evőeszközökre, tollba mondott, diktált. Padlízán öt. Mindenféle gyümölcs, ez is, az is. Aztán paprika. Paradicsom. Káposzta egy. Ásványvíz. Sertéshús. Csirkeszárny nyolc. Mellehúsa legalább két kiló. Jégkrém semmi, töltött ostya semmi, mert az mindkettőnknek ártalmas, hiába citromos. Az idős mérnök jegyzetelt. Teleírta a kis cédulát nyomtatott betűkkel fegyelmезetten, ugyanúgy, mint évekkel azelőtt, ha lakberendezést tervezett.

Az idős tanárnő a mosogatás végére ért. Kezet törölte kendővel is, papírral is, kötényt menesztett, hüvelykkel nyomogatta, tologatta derekát, aztán fájdalomcsillapítót nyelt egy pohár ásványvízzel. Az idős mérnök szedelőzködött. Indult a nagyboltba. Neki még semmije se fájt úgy egyébként, csak cukorbeteg volt. Ama kis cédulát a pénztárcájába csúsztatta. Mosolyt vetett rá s egy huncut gondolatot, azt, hogy téged is ott hagylak majd valamelyik polcon éppen úgy, mint eddig az elődeidet mind.

Kicsi, óceánkép, új személyautójuk volt a mérnökéknek bevásárolni, vagy orvoshoz szaladni, ha kellett. Sehová máshová! Strandra? Balatonra? Rántott bordázni betyárcsárdába cigányzene mellett? Haza Erdélybe? Ö, ö! Na, na! Az idős tanárnő nem szerette az autót, de az autóbust se. Muszájból ült fel erre vagy arra, s ha felült, mindig eszébe jutott a régi mondás a kecskéről meg a késről. Az idős mérnök oda és vissza volt a kiskocsijukért. Úgy odavolt érte, mint magyar huszár a lováért. Nevet adott neki, hogy aszongya, hogy Nyisszanj, Miska! Bízott benne, mert mindig odaért, ahová elindult.

Száz forintért vette meg a bevásárlókocsit ott a nagybolt előtt, punctum. Vagyis az úgy volt, hogy parkolás után ide- meg odapillantott, s amikor meglátta azt a kedvére született hölgyet, aki a bevásárlókocsiját tolt a helyére, rászólt, s azt mondta kedves szóval, hogy hölgyem, én megveszem a kocsiját. Száz forintot adok érte. Megvolt! S ha meg, hát nyomulhatott az idős mérnök befelé. Közben ugyancsak figyelt zöld sapkájának

arasnyi simlédere alatt, és arra gondolt, hogy akár aznap is előkerülhet a jó ember, az öreg bőrgyógyász, akivel még az óhazában ismerkedtek össze. Sokszor találkoztak már ott, abban a nagy boltban. Olyankor az idős mérnök köszönt az orvosra, ő nyújtott kezét elsőnek, aztán beszélgettek annyit amennyit, beszélgettek politikáról, futballról, vadászatról, és úgy váltak el egymástól vidáman, hogy immáron nem a hajukra csepeg az eső, ha csepeg.

Cédulája szerint pakolt az idős mérnök a bevásárlókocsiba. Nagyon odafigyelt, hogy mit és milyent vesz le a polcokról. Egyébként pedig lec kézett egyet az idős tanárnő indulás előtt. Emlékezz az éretlen sárgadinnyére és az éretlen padlizsánra, amelyet legutóbb hoztál: komposztba való volt ez is, az is. Szedegette hát az idős mérnök az almát, az őszi barackot, a nektarint, a padlizsánt, a paradicsomot, a paprikát meg a többit. Így ért a húsos pulthoz. Báméskodott valamennyit ott éppen úgy, mint ahogyan borjú báméskodik az új kapu előtt, mert az, hogy csirkecomb, -mell, -szárny meg ilyesmi, nála se volt egy év múlva tanulandó tantárgy, ámde az, hogy sertésárja, lapocka, oldalas, sötét labirintusba vihette volna az öreget. Soha nem ismerte fel azokat. Fiatal korában sem, amikor disznót vágott a család. Hanem aztán ebből is, abból is kapott egy-egy valamennyit a húsos pultos nőtől. A csirkeszárnyból meg éppen nyolc darabot. Már csak a mellehúsa maradt kéretlen. Akkor aztán újra csak nagyokat nézett az idős mérnök. Emitt-amott konokul figyelt. Tehette, mert senki se volt előtte, mögötte. Hogy mire és hová bámult leginkább több mint hatszusszanásnyit, azt most nem mondjuk el senkinek. A pultos nő rákérdezett:

- Segíthetek, jó uram? Mi tetszik még?
- Két kiló mellehúsát kérek.
- Mit kér?

Az idős mérnök ismételt.

A húsos pultos nő lehúzta nylon kesztyűjét a kezéről, kibújt fehér köpenyéből, lennebb gombolta sárga blúzát, nem pirult, mosolygott, kacsinzott, táncosat lépett, és úgy mondta az idős mérnöknek, amit mondott:

- Jöjjön velem a kézi raktárba, uram!

Száz forintért adta el bevásárlókocsiját az idős mérnök. Leskelődött a boltból kilépve, s amikor meglátta azt az aranyos hölgyet, aki bevásárlókocsit keresett, felajánlotta az övét.

Piros kanapé

Az idős úr, kit igazgató úrnak szólított a falu annak ellenére, hogy ő sehol se volt már igazgató, a konyhából sietett a kicsi szobán át az előszobába, hogy aztán onnan ereszkedjék le a pincébe saját termesztésű vörösborért, mert ami fent volt, az mind elfogyott, és hiányzott. Persze. A pincét csak az előszobán át lehetett elérni, s a kettőt vastag fal, azon ajtó, választotta el, meg még valami: egy dög nehéz, tiszta új, kihúzható kanapé az ajtó előtt, na de nem a piros, hanem egy szürkészöld, mindenféle geometriai mintás, vad darab. A piros kanapé a kicsi szobában volt festmények, fametszetek alatt azóta, amióta erre a világra jött. Anyakönyvi kivonata (a hátán lógó gyári papír) szerint éppen huszonhatodik születésnapját ünnepelte, s hát éppen huszonhat évet szolgált. Végig jó volt. Végig kedves, csendes, becsületes, hűséges. Senkit se hagyott cserben. A kezdetek kezdetén az idős urat meg a feleségét békítette a tenyerén. Ha napközben összevesztek ők ketten ezen vagy azon, este kibékültek a piros kanapén. Feküdt rajta ennyi meg annyi testvér, rokon, ennyi meg annyi vendég, aki mind jól aludt, szépet álmódott, nagyot pihent. És feküdt az elsőszülött fiú meg a második is feleségestől úgy, hogy itt három, ott két gyerek született. Öt unoka: két fiú, három lány. (A fiú unokák pisilték le a kanapét, nem más.) Kopott hát a piros kanapé rendesen. Fakult. Gyengült. Foltosodott. Középen kilyukadt. Egyik rugója eltört, s a törött szár kibújta a lyukon. Azt a törött szárat levágta az idős úr a gyorsvágójával, hogy ne szúrjon, de a lyuk ott maradt.

Az idős úr tehát, akit igazgató úrnak szólított a falu, sietett, hogy bort hozzon fel a pincéből, ahol annyi, de annyi vörös szőlőlé volt, hogy három évre, vagy egy nagy lakodalomra is elég lehetett volna, az előszobába lépett, ott meg azt látta, hogy a felesége, akit kedves igazgatóné asszonynak szólított a falu, a tiszta új kanapén ül, és most nem keresztretjvényt nyaggat, hanem regényt olvas belefeledkezve. Az idős úr az idős felesége mellé huppant, és ott addig maradt csendben, amíg elfelejtette a pincét meg a bort, de nem örökre, hanem csak addig, amíg egy régi vágya nem iparkodott a szívéből kifelé. Cseréljék ki a két kanapét: a régizt az újjal, az újat a régivel. Vigyék a geometriai mintásat a kicsi szobába, s a pirosat a helyébe, a pinceajtó tövébe. Beszéltek már erről valamikor régebben is, de akkor csak szép szó maradt a beszéd, semmi több.

Az idős úr elmondta hát a feleségének, hogy mit szeretne, s mit akar. Kicsit izgatottan, kicsit félve beszélt, nehogy ellenkezzék az asszony, s nehogy erre ő begorombuljon. Volt már ilyesmire példa nem egy, abban az ötven házasságban. Az idős úr kitalált valamit, azt meg is szeretne volna cselekedni, ám az idős asszony rendesen ellenezte, mire ő rendesen beidegelt. (Mint legutóbb a kisváros nagy boltjában.)

– Jól van. Költöztessünk! – csukta be regényét az igazgatóné asszony. – Kezdjük azzal, hogy kivisszük a piros kanapét a kicsi szobából az udvarra, s ott letesszük a tiszta fűre.

– Az udvarra? A fűre? De hát miért oda?

– Azért, mert ott jó helyen lesz egy ideig.

– Onnan pedig hová?

– Onnan felkínáljuk valakinek. Vannak szegény porták a mi falunkban is.

Beléptek mindketten a kicsi szobába mezítláb. Odabent szőnyegek, könyves szekrények, asztal, székek, számítógép meg miegyebek voltak. Amit lehetett ezekből, kihordtak az előszobába, na, meg az udvarra, hogy nőjön a hely, hogy lökdöshessék a piros kanapét a bejárati ajtó szájába, s hogy aztán átsírítsék rajta. Az idős úr meghúzta a kanapét, az idős hölgy megtaszította. Pont. Mert pont akkor rémlett fel nekik, hogy nem két-, hanem négyemberes az a bútor. Annak idején négy ember kellett ahhoz, hogy becentizze az előszobából a kicsibe, mert a szűknél is szűkebb volt az ajtórés, ami azóta se tágult semmit se. És megint pont. Mert pont akkor villant mindkettejükbe, hogy lesz ott nemulass, izzadás, idegeskedés, kínlódás, egymásra mutogatás, tehetetlenség, amíg sikerül végül az előszobába költöztetni azt a piros kanapét. Mondom, az idős hölgy tolt, s akkor nem fáj a dereka, az idős úr pedig húzta a bútort az ajtó szájáig. Ott meg kellett állniuk. Meg kellett pihenniük. Gondolkodniuk kellett. Töprengeniük. És eközben törülközniük is, mert úgy izzadtak már, mint a székely ló a Hargitán rönkmozgatáskor, pedig az még nem volt akkor hetvenöt éves.

– Hogy fér ez itt ki? Nincs fogalmam – szólt az igazgató úr.

– Úgy fér ez itt ki, ahogy befért – szólt az igazgatóné asszony.

Fordították azt a piros kanapét a parkettán úgy, hogy hol az eleje volt hátul, hol a háta volt elől. Emelgették úgy, hogy hol az egyik vége, hol a másik volt fent. Oldalra döntögették. Élére állították, csak hogy valahogy átsuvaszthassák az ajtórésen. Mondom, az idős hölgy tolt. Izzadott, nagyokat fúj, de vezényelt is. Na, most így! Na, most úgy! El ne karcoldjék! El ne szakadjék! Vigyázz, el ne törjék! Az idős úr huzigálta, tekergette, állítottatta azt a rosszcsont bútordarabot a vezényszó szerint addig, s addig, amíg egyszer csak hanyatt nem esett.

– Várj! Ne tologass! – kiáltotta el magát. – Hanyatt estem!

– Ha, ha, ha! Na, és hogy csináltad? Hogy sikerült hanyatt esned?

Az idős úr áthúzta valahogy a piros kanapét az előszobába. Onnan az igazgatóné asszonnyal együtt vitték ki az udvarra. Együtt vették észre, hogy vér folyik az idős úr bal lába ujjhegyeiből. Kevéske vér a piros kanapé miatt. Ott egye meg a nyár vége! Letörülték. Aztán lendületből szedték, bontották csavarokra, lécekre, szivacsokra, dirib-darabokra a tiszta új kanapét az előszobában, és úgy költöztették át a kicsibe.

Valami jó munka

Új járdát építettek ott, abban a kisfaluban, a Lovas-puszta alatt. Előbb elbontották a régit. Közhasznúak bontották el inkább úgy, mint ahogy. Csak férfiak. Csákány, ásó, lapát melegegett s kopott munkakesztyűs markaikban, amint kifelé billentették a százéves, ide-odasüppedt betonlapokat, és amint rakásba rakták őket a házak tövébe, vagy egy-egy híd sarkára. A közhasznú nők sepertek: az aszfaltút szélét vagy a betonlapokat tisztították meg minden kosztól. A falugondnok vigyázott rájuk, miközben ő is dolgozott: be-becsengetett egyik-másik portára. Be is lépett oda, hogy megvételeire kínáljon, az önkormányzat nevében, épen maradt darabokat száz forintért. Ja! Az se volt önkormányzat, hanem csak képviselő-testület! Az pályázott, és nyert pénzt, valamennyit, járdafelújításra a település főutcájának jobb oldalára. De csak oda. Oda is a kezdetektől kezdve valameddig. Na, de ne má', hogy végig! A főutca bal oldalára? Oda mettől meddig? Oda egy lépést se! Ott, a bal oldalon tehát, soha se futott járda ebben az életben. Hogy miért nem, azt senki se tudta, avagy tudni nem akarta. Hanem a jobb oldalon a régit? Azt bontani kellett, mert az már olyan volt, hogy fiú, leány, gyermek öreg, macska is, kutya is, mind megbotlott benne. Volt, aki úgy megakadt egyszer siettében egy kiálló betonlap csücskében, hogy homlokra vágódott, homlokduort szerzett magának. Kacagtak, akik látták azt a bukdácsot. Köztük egy idős hölgy, talán éppen Klári mama, hahotázva kiáltotta oda, hogy csak addig emeld máskor a fejed az égnek, fiam, amíg még a földet is látod.

Előbb valami behemót tehergépkocsik térültek-fordultak a faluban. Homokot hordtak, ürítettek dombokba az út bal oldalára. Az egyik ilyen domb tetején fekete kutya könnyített magán szokása szerint. A homok után kockakövet szállítottak, rengeteget, kilenc rész szürkét, egy rész pirosat. Rondák voltak és nagyon zajosak azok a kocsik. Zörögtek, döngtek, csattogtak, billegték, ócskavas gyűjteménynek beillettek. Sofőrjeik hangosak voltak, kiabálósak, amikor segíteni akartak egymásnak. „Tolass már! Még! Óvatosan! Na, most üríts! Figyelj oda! Vigyázz! Ne cicomázz!”

Kisgépek váltották a teherkocsikat: egy apróbb barna traktor toló gyaluval az orrán, két döngölőgép, és ugyanannyi henger. A falu keleti végébe állították le őket őrizetlen. A kisgépekkel egyszerre érkezett meg terepjáróval a tervező mérnök meg a munkavezető. A mérnök szürke volt, idős, bozontos, szakállas, valahogy olyan, mint Marx az antivilágban. A munkavezetőnek magyarázott, mutogatott, miközben a falu keleti végétől a közepe felé lépkedtek ráérősen.

– Az új járda a régi nyomvonalát kövesse pontosan! Tíz soros legyen kockakövekből, kilenc sor szürke, egy sor piros! Induljon a rajz szerint onnan,

attól az utcasarki szép és gazdag háztól, és menjen lefelé, mondjuk a polgármester, a nyugdíjas iskolaigazgató, a rendőr meg az anyósa kapuja előtt. Ott álljon meg úgy, mint ahogy egy karó áll meg a Juliska-fuszulykásban.

– Miért álljon meg ott? Nem értem – szólt a fanyar munkavezető.

– Azért, mert csak addig ér a takaró. Akarom mondani: a pénz.

A járdaépítő munkások más-más vidékiek voltak. Verbuválták őket, s mind fanyarok voltak. Hiába, no! Fanyar főnöknek fanyar beosztott jár. Nem valami jó munka, hanem csak ez a járdaépítés jutott nekik három hétre, egy hónapra. Köztük az a kicsit fekete, alig nyolcosztályos, szakmátlan fiatalember ugyancsak távolabbi vidéki volt valamikor, de most már lakója a falunak, hiszen beházasodott. Önként jelentkezett, önként állt be járdázni, örömmel.

Megreggelizett a tarisznyájából, aztán indította hát, és vitte a munkát az a hat-héttagú csapat keleten két porta előtt egyszerre. Méretre széles, méretre mély árkot hagyott maga mögött, ahol elhaladt. Feltört, és felszededetett minden régi hidat, kitakarította az alját. Odafigyelt. Baleset vagy egyéb rendkívüli esemény nem történt, ha csak azt nem számíthatjuk rendkívülinek, hogy egyik-másik járdás ember becsengetett ide-oda, és egy pohár pálinkát kért erősítőnek. (Nem volt kocsmá a faluban.) Emitt kapott pálinkát, amott meg se hallgatták őt. Ahol kapott, ott úgy volt sikere, hogy a kapuba vitte a gazdi az italt, s kért szélesebb járdát, egyenesebbet. Ildikó mama azt kérte, hogy ne szaggassák fel a háza fala előtt azt a régi betont, mert attól tart, hogy onnan tör majd be az esővíz a pincéjébe. A menő tulaj azzal állt elő, hogy az ő kapujával szemben ne hosszába, hanem keresztbe rakják le a kockaköveket. A kicsit fekete, alig nyolcosztályos, szakmátlan fiatalember is be-bekopogott erre-arra. De ő nem pálinkáért zörgetett befelé, hanem valami jó munkáért. Így mondta, és nem úgy, hogy pénzesebb munkáért. Egész nap a járda építésén dolgozott ő is. Így aztán csak szombatra, vasárnapra vállalt volna jó munkát. Vállalt volna, ha talált volna, de nem talált. Pedig ráfért volna egy kis pluszkereset: az élettársa szülés előtt állt, ahhoz kellett volna több lóvé. Estéknként ugyan, mikor hazament már a járdacsapat, mindig talált a mi fiatalemberünk egy-egy otffelejtt kalapácsot, harapót, ásót, lapátot, spaklit, kőműveskanalat. Elvihette volna őket, s eladhatta volna jó pénzért, de nem tette. Neki az nem volt a jó munka. Amit ott talált az út mentén vagy a házak tövében, azt másnap reggel örömmel adta vissza tulajdonosának.

Napról-napra nyúlt elfelé az új járda. Örömet vitt azokhoz a fiatalokhoz, nyugdíjasokhoz, akiknek a kapuja előtt elfutott. Örömet vitt minden új híd, minden új vízelvezető, s így borral, pálinkával, cigánypecsenyével ünnepelt a negyed falu, s ünnepeltek az építők is. Az a kicsit fekete, alig nyolcosztályos, nem ment el az ünnepre. Jó munkát talált magának már két nappal azelőtt, állandó nyolcórás munkát a szomszéd kisváros kerékpárszereldéjében szerződéssel, határozatlan időre.

Öreglány az éjszakában

Védőnői jogi továbbképzés volt a megyeházán, késő délután. A jogász, a kecskeszakállas egyetemi tanár csak beszélt és beszélt olyan sűrűn, mintha minden tudását a védőnőkre szeretne volna teríteni. Képeket is, szövegeket is vetített egy vászonra. Nem volt unalmas az előadása. Sok mosollyal, könnyű tréfákkal, széles gesztikulálásokkal fűszerezte azt. A védőnők, köztük az öreglány, Ilma is, jegyzeteltek, miközben fel-felnéztek egy-egy képre, szövegre. Élvezték az előadást, sőt, hasznosnak tartották minden percét. Senki se törődött az idővel. Pedig az szaladt, rohant befelé az éjszakába.

Ilma az autóbusz-állomáshoz futott a megyeházáról, s ott kapkodva nézett körül. Nőket, férfiakat látott a peronon, utasokat, egymás nyakában lógó fiatalokat is, meg egy autóbust éppen indulóban. Megközelítette. Leolvasta a gép kis táblájáról a jelzett útirányt. Az éppen jó volt neki, hát fellepett a buszra. Köszönt. Bérlete volt, felmutatta, majd helyet foglalt. Cókmojkját az ölébe tette, s szusszant egy nagyot. – Szerencsém van. Még ma hazaérek – erre gondolt az út legeslegelején, és erre gondolt akkor is, mikor aztán elmaradt a megveszékhely lassacskán ott, ahol volt. Sárkuló akácfák, vöröslő bicskebokrok, galagonyák szegélyezték a busz mellett a sima aszfaltutat. Tájkép. Festmény. Nem más. Az ősznek ezekből a gyönyörű színeiből azonban nem sokat látott az öreglány. Csak annyit, amennyit a kocsni lámpái megvilágítottak, és csak addig, ameddig megvilágították.

Azzal foglalkozott éppen, amott a busz puha székébe süppedve, hogy mit gyakorol majd másnap a továbbképzésen szerzett tudásból. Eldöntötte, hogy a munkaköréhez tartozó összes családot meglátogatja, és eligazítja őket a családjog változásaiból, ám akkor az autóbusz váratlanul megállt. A sofőr lámpákat gyújtott az utastérben, és megszólalt:

– Végállomás, kiszállás!

Az öreglány nagyot nézett. Nézhetett volna ugyan nagyobbat is, rémültebbet is, mert az az autóbusz úgy se ment volna tovább egy kerékkördulást sem. – Ez ám az én szerencsém! – sóhajtott, remegett, s törült egy könnyecseppet Ilma. Beleremegett abba, hogy tíz kilométer gyaloglás vár rá az őszi csillagos ég alatt. – Legalább ne lenne őszi, és ne lenne csillagos! – ezt gondolta búbánatos szomorúságában.

Nem volt gyáva. Semmitől se félt soha. Most is felbátorodott. Erős elhatározással indult meg hát hazafelé, a kicsi faluja felé, a Lovas-pusztára. Képzletben abba kapaszkodott bele, amiye volt: a gyönyörű otthonába, fiaiba, unokáiba és abba, hogy elismert, megbecsült védőnője ő kicsi falujának. Belekapaszkodott, ám de csak egy pillanatra tehetette, mert rögvest

azt történt vele is, mint ami mindenkivel meg szokott történni: kellemetlen helyzetben kellemetlen emlékek tolakodnak elé.

A szülőfalujában tartotta meg lakodalmát. A szülőfalujában, de nem a szülői háznál, mert az kicsi volt, és egyébként is ott süttött-főzött az édesanya a lagzira. Még csak nem is a kultúrházban, mert az drága lett volna, hanem egy térítésmentesen kapott lakás szoba-konyhájában. Abban ehetek, poharazhattak. Abban dalolgathattak, táncolgathattak egy szál hegedűre, egy szál brácsásra. Neki nem volt menyasszonyi ruhája. Ott veszítette el, ahol felpróbálta, s ahol megvásárolta. A vőlegénynek se volt fehér inge, csokornyakkendője, fekete öltönye. A karikagyűrűket meg éppen úgy hozták össze, hogy a vőlegény süket mamájától meg a süket papájától maradt darabokból préseltették a saját ujjukra. Pálinkát az ő legkisebbik bátyja intézett hitelben. Bort, ihatatlan savanyút, szódaporral enyhítendő, agylágyító Novát, a vőlegény vásárolt a rokonaitól. Húslevest az édesanya főzött a saját tyúkjából, a sült húsokat is ő teremtette elő azokból. A torta, a sütemények ugyancsak a szülői házából jöttek a bérelt házba. A meghívottaktól, akik kevesen voltak s mind rokonok, tárgyakat is, pénzt is kapott ajándékban a fiatal pár. A tárgyak: az edények s az eszcájkészlet, megmaradtak. Ám a pénz adósságba ment el mind. A hangulat? Hát az olyan volt, amilyen. Se nem ilyen, se nem olyan. Pedig a kisvárosi nagynéni egy asztalra ugrott fel a férjével, és ott táncolta el a kállai kettőst. Nászéjszaka nem volt, mert úgy berúgott az ifjú férj már éjfél előtt, hogy használhatatlanná vált.

Gyalogolt az öreglány, gyalogolt hazafelé. Csak a vaddisznóktól ijedt volna meg, ha rárohantak volna a környék akácosaiból. Bírta az utat. Addig bírta, amíg egyszerre csak remegni nem kezdett a lába, fájni a térde, szédelegni ő maga. Mikor megérezte, hogy szédeleg, imára fogta két kezét, felnézett a csillagos, őszi égre, és ezt mondta:

– Valami varázslat kellene, valami csoda, drága jó Istenem!

Hátulról tülkölést hallott, aztán személygépkocsi állt meg mellette. Az anyósülésen ismerős hölgy ült. A hátsó üléseken ismerős gyermekek. A sofőr kiszállt a kocsiból. Falubelije volt. Kérte az öreglányt, hogy üljön be a gyermekek mellé, hogy hazamehessenek.